

Innehåll

	sid.
1. Byanamn	1
2. Bosättningsdokument	2
3. Utdrag ur dombok 1755	3
4. Utdrag ur dombok 1755	4
5. Från vårtinget 1739	5
6. Rallarvisa	6
7. Soldattorp (foto)	8
8. Magnus Berglund (Ha 343b)	9
9. Jägarlönen	10
10 Bilaga till Hc	12
11. Bilaga till Hc	14
12. Bilaga till He	16
13. Bilaga till Hf	18
14. Fördelning av jägarlönen	19
15. Johanna Stenström (foto)	20
16. Glimtar från livet i Ström	21
17. Hård pionjärtid	25
18. Hästgetare Postiljoner	31
19. Mediciner	34
20 Vaccinatörer	36
21 Gamla böner från 1845 och frammåt	38
22. "stä blod" och andra medel	49
23 Foto på Gammel-Blommen Ha:43	50

Birger Källberg fortsätter serien om våra byar och skriver här om Havsnäs.

Bynamnen i Alanäs socken och deras uppkomst.

Den 7 februari 1666 fick Isak Pedersson med hustru Sofia Pålsdotter nådigt tillstånd att bosätta sig i Havsnäs. Båda var av finnsläkt, och de hade förut bott i Rörström. Havsnäs kallades i början också för "Flåsiö". Den 4 aug. 1745 nämnes bland vittnena vid ett barndop "Brita Ersdotter i Flåsiö". Då döptes Mickel Ahlfelt i Flåsjönäs, nuvarande Alanäset. Men namnet Havsnäs, som i likhet med Alanäset förekommer redan 1654, blev allt vanligare. Vi vet att finnarna helst ville bo vid vatten, och de tyckte, att Flåsjön här "var bred som ett hav". Havsnäs är alltså ett s.k. naturnamn. Bredaste stället från den numera nedrasade "Predikstolen" till Flåsjöns utlopp lär vara omkring 7 km.

Men studerar man "Namm och bygd", årgång 1950, sidan 56, får man en annan förklaring till byns namm. Jag citerar: "I fråga om ett 30-tal namm som börjar på Hafs, antar man, att Hafs kommer av det fornvästnordiska mansnamnet Hafr. Detta är väl troligt i det på sju ställen i Norge förekommande namnet Hafstad. Men hafr kan också betyda bock. I Norge finns en ö, som heter Hafsön (Bockön). Troligen brukade man frakta dit bockar. Liknande namm i Sverige är Havskobben i Uppland, Havsskären i Dalsland och Hafsnäset, en by i Alanäs socken i Jämtland".

Detta är den språkvetenskapliga förklaringen till hur namnet Havsnäs uppkommit. Vi vet att några strömsbönder före finnarnas ankomst arrenderade jakten och fisket i Flåsjöbygden. Kanske de hade med sig en eller annan bock på sina fångstresor hit upp som de lämnade i Havsnäs. På Alanäset höll ju äspnäsbönderna till med sina småkreatur.

En ortnamnsforskare kommer med en tredje förklaring.

Han anser att hav betyder detsamma som häva, alltså ön eller udden, som höjer sig upp ur vattnet. Men det är kanske mindre troligt. Alla öar och uddar höjer ju sig mer eller mindre ur vattnet.

B.K.

DATUM: PRODUKTEN den 7 Febr. År: 1666

Carl A. SPARRE.

Utdrag ur Hamnerdals ringslags dombok 1755 5/4 (AI:4, sid. 54 r och 54 v)

ÄLDSTA BESÄTTNINGSDOKUMENTET ANGÅENDE ALANABET.

S.D. Företeddes rättens protokoll av den 28 februari 1739, som innehåller

att Johan Persson i Havnäs har till sin ende son Mats Johansson uppdragit

bruket och besittningen av sitt köpta skattehemman Havnäs i Fläsjö by och

Ströms socker 7 Datum PROSÖÖN FEBRUARIUS..... föräldrarnas nöjaktiga

föda och skatte i livetiden och tjugi dalar silvermynts erläggande till

Mats Johanssons enda syster Collin Johanedottir som köper utur hemmanet.

Alldenstundh Hans Kongl. Maj:tt min allernådigste Konung

och Herre mände Anno 1664 remittera breffvisärena ISACH PEDERSONN,

ANDERS OLOFSON och ERICH JOHNSON till min Antecessoren welborne Her

Gustaff Baneelr Carlson, at han dem anstäl och förordningh giöra skulle,

det beste Personer, måtte bliffwa på Cronens skoggar uti Jemtelandh

beboendes; hvarför såsom befallningssmannen her sammastädes effter und-

teongon Ordres hafwer ransakat om een ordt benemnd PLAASSIÖN som beste

Personer eller finnar förslåa sigh till beeställe wara tiänlich, och be:

Befallningssman berättar, som hans skrifttelige Attest Dat. KUNGSZARDEN

den 6 Februarii utwijsar det de kunna utom bohbyernes Präjuditz der

besittande bliffwa. Hvarföre will jagh uppå högstbenådte Hans kongl.

Maj:ttis sampt dragande kall och Embetes wägnar, förmedelst denna öppna

skriffthaffwa offwan beste Personer fullkomneligen tillåtit wyd samma

ordt besittande bliffwa, med den Condition, att de aff sine beeställen

skole til Cronen, den rättigheet utgiöra, som deraff pröfwes åhrligen

kunna utgå, det befallles fördenckuldh Befallningssmannen, at han dem,

wille denne min Förordningh maintainera och handhafwa, för hwarjehanda

inpass, som dem synes willia pakommas,

DATUM PROSÖÖN den 7 Febr. An: 1666

Carl E. SPARR.

Utdrag ur Hammerdals tingslags dombok 1755 5/4 (AI:4, sid. 54 r och 54 v).

1 §. Utdrag ur

S.D. Företeddes rättens protokoll av den 28 februari 1739, som innehåller att Johan Persson i Havsnäs har till sin ende son Mats Johansson uppdragit bruket och besittningen av sitt köpta skattehemman Havsnäs i Flåsjö by och Ströms socken beläget, bestående av $1\frac{1}{2}$ tunnland, emot föräldrarnas nöjaktiga föda och skötsel i livstiden och tjugo daler silvermynts erläggande till Mats Johanssons enda syster Gölin Johansdotter som lösen utur hemmanet.

Dessutom hava föräldrarna av hemmansvärdet förbehållit sig 15 daler silvermynt.

Därjämte visades med kvittobrev under den 25 mars 1755 att Gölin Johansdotters man Olof Johansson i Berge uppburit sin hustrus jordepenningar tjugo daler silvermynt och därmed avstått all rätt till besittningen av ovan berörda hemman. I anledning därav begärde nu Mats Johansson till sin säkerhet rättens stadsfästelse å besittningen av hemmanet Havsnäs.

Och emedan den gjorda föreningen om besittningen av skattehemmanet Havsnäs nu inför rätten vederbörligen erkändes och till riktigheten besannades, så fann häradsrätten skäligen densamma att gilla och stadfästa.

Johan Persson (Ha 321)

Mats Johansson (Ha 172)

Från Jämtlands dombok, vörtinget 1739 med Hammerdals tingslag. (AI:60)a).

Utdrag ur

Hammerdals tingslags dombok 1755 5/4 (AI:4, sid. 54r och 54v).

Igenom bevittnad skrift ingiven i rätten giver Johan Persson i Flåsjö av
av Ströms socken tillkänna, att han för sin sjukdom och bräcklighets skull
nödgas giva ifrån sig sitt härtills rådande hemman i Flåsjö by och Ströms
socken å 1 $\frac{1}{2}$ tunnlands skattejord, men uppdrager detsamma till sonen Mats
Johansson att bruka och besitta för sig och sina, men avlägga sina föräldrar

1. §.

nöjaktig skötsel "i döder dagar" och lösen till enda systemen tjugo daler

silfvermynt, vilket systemen men Olof Johansson i Berge underskrivit och

S.D. Företeddes Härads rättens Protocoll af then 28 februari 1739,
godkänt.

som innehåller at Johan Pärsson i Hafsnäs har til sin enda son

Varhos intygades att detta hemman är Johan Perssons och hans hustrus avlägs

Mats Johansson updragit bruket och besittningen af sitt kiöpta skat-

tehemman Hafsnäs i Flåsjö by och Ströms sockn belägit, bestående af

om sina 60 år dragas med tvinn, sjuka, så att han icke kan komma till kyrkan

1 $\frac{1}{2}$ Tunneland, emot föräldrarnes nöjaktig födo och skötsel i lifsti-

mindre andra stämmor, ägandes inga flera barn än ovannämnde sonen Mats åter

den och tjugu dahler silfwermynts erläggande till Mats Johanssons en-

Karl om sina 23 år skicklig till hemmansbruket.

da syster Gölin Johansdotter som lösen utur hemmanet. Thes:n ut. hafwa

Varpå nu anhölls om rättens stadsfästelse och resolverades:

föräldrarne af hemmans värdet förbehållit sig femton daler silfwer-

i anseende till fadrens sjukdom och bräcklighet bifaller rätten att sonen

mynt. Ther jemte wisades med qwittobreef under then 25 Martii 1755, at

Mats må antaga hemmanet till bruk och besittning mot nöjaktig födo och

Gölin Johansdotters man Olof Johansson i Berge har upburit sin hust-

sköter (skötsel) av föräldrarna.

rus jordepennningar tjugu daler silf.mnt, och ther med afstått all rätt

til besittningen af ofwan berörda hemman. I anledning theraf begiärte

Utdrag ur Jämtlands dombok år 1729 (AI:60 a, sid. 118 v - 119 v)

nu Mats Johansson til sin säkerhet Rättens stadsfästelse å besittning-

en af hemmanet Hafsnäs.

Johan Persson (nr 221)

Och emedan then giorda föreningen om besittningen af skatte hemmanet

Hafsnäs nu inför Rätten wederbörlig erkändes och til riktigheten be-

sannades, så fann Härads rätten skiäligt then samma at gilla och stad-

fästa.

Från Jämtlands dombok, vårtinget 1739 med Hammerdals tingslag. (AI:60)a).

9.

Igenom bevittnad skrift ingiven i rätten giver Johan Persson i Flåsjön av av Ströms socken tillkänna, att han för sin sjukdom och bräcklighets skull nödgas giva ifrån sig sitt härtills rådande hemman i Flåsjö by och Ströms socken å 1 ½ tunnlands skattejord, men uppdrager detsamma till sonen Mats Johansson att bruka och besitta för sig och sina, men avlägga sina föräldrar nöjaktig skötsel "i döder dagar" och lösen till enda systemen tjugo daler silvermynt, vilket systemens man Olof Johansson i Berge underskrivit och godkänt.

Varhos intygades att detta hemman är Johan Perssons och hans hustrus avlinge jordköp av kronan; intygat jämväl av samtliga nämnda att Johan Persson Karl om sina 60 år drages med tvinn..sjuka, så att han icke kan komma till kyrkan mindre andra stämmor, ägandes inga flera barn än ovannämnde sonen Mats åter Karl om sina 23 år skicklig till hemmansbruket.

Varpå nu anhålles om rättens stadsfästelse och resolverades:

I anseende till fadrens sjukdom och bräcklighet bifaller rätten att sonen Mats må antaga hemmanet till bruk och besittning mot nöjaktig föda och sköter (skötsel) av föräldrarna.

Utdrag ur Jämtlands dombok år 1729 (AI:60 a, sid.118 v - 119 v)

Johan Persson (Ha 321)

Och i lyxen vräker vi oss för varje kväll,
för vår divan är klädd med ris, och av gråsten murad spis,
är ju dock naturligtvis bäst av alltihop.
Och bord och stolar har vi ej, å fönster ej bestås.
Men i vårt glada kolifej glömmes det gånås.
Mer än lyx är hurtigt mod i den kamp vi anse god.
Upp till bergens visthusbod banar vi oss fram.

Rallarvisa från 1800-talet.

Ifrån söder, ifrån norr har vi samlat oss
 väpnade med spett och borrh för att med fjällen slåss.
 Vi gör vägar utav stål. Västerhavet är vårt mål.
 Där vi dricka Nordens skål ja, i Viktoria hamn. (Marvik)
 Banan som vi bygger på är ett "Varde ljus"
 uti Lapplands mörka vrå. Ödemarkens grus
 bördigt ock skall bli en gång. Landet uti fjällets fång
 även rikt skall bli en gång. Kämt i hävd och sång.

Rallare med friskt humör, heder åt vårt värv.
 Vi nu Lapplands framtid gör, tjänande vår skärv.
 Med vår flit och arbetslust öppna vi för gruvans must,
 och mot broderlandets kust slår vi opp ett band.

Finland inom Sveas famn vi erövra här.
 Rallare vårt hjältenamn vi med heder bär.
 Härdad stål finns i vår arm, guld uti vår breda barm.
 Järn i Loussavaras barm utav ren metall.

Mödosamt men fritt vårt liv leves här till fjälls.
 Rallarkärnan är vårt viv, å släggan är vår fäll.
 Den ger oss värme som är god, livar upp ett fruset mod,
 färgar kinden röd som blod. Sjung vid släggans sång.

Å kojorna vi bor uti de liknar "Grand Hotell".
 Och i lyxen vräker vi oss för varje kväll,
 för vår divan är klädd med ris, och av gråsten murad spis,
 är ju dock naturligtvis bäst av alltihop.

Och bord och stolar har vi ej, å fönster ej bestås.
 Men i vårt glada kolifej glömmes det gunås.
 Mer än lyx är hurtigt mod i den kamp vi anse god.
 Upp till bergens visthusbod banar vi oss fram.

Ifrån Gällivare by och upp till Lima älv
ligger banan jämn och ny, ja, se förresten själv.
Ovanför är lag vid lag knogande för varje dag.
Över berg och vattendrag jämn är banans bank.
Ett "Hurra" för Högan nord", rikedomens land.
Leve du vår fosterjord. Midnattssolens brand
stråle vänligt omkring dig över fjäll och banad stig
är vår önskan innerlig. Hell för Nordanland!

Författare okänd.

Harald Söderlund's museum. Förit soldattorn. 1900.

Fördelning

av jägarelönen för roten n:o 82 i Havsnäs år 1899.

Halva Årslönen kr 75 fördelas å nedanstående hemmansägare efetr 48 1/13 öre per kappland sålunda:

Byggnamn	Öre
Havsnäs	38 6/13
"	56 16/39
"	56 16/39
"	56 16/39
"	28 8/39
"	28 8/39
"	28 8/39
"	16 9/26
"	08 9/52
"	08 9/52
"	88 6/13
"	72 3/26
"	72 3/36
Alaråset	88 6/13
Havsnäs	53 11/13
"	92 4/13
"	92 4/13
"	69 3/13
"	84 8/13
"	84 8/13
Alavattnet	76 12/13
S:a kappl 156	Summa kronor 75 00

Magnus Berglund född 1847 16/10, Ström
Ha 343 b.

P.W. Sundqvist, stamrotehållare
genom
Hans Eriksson

Enligt anteckning längst till höger har samtliga betalt.

Fördelning

av jägarelönen för roten n:o 82 i Havsnäs år 1899.

Halva årslönen kr 75 fördelas å nedanstående hemmansägare efetr 48 1/13 öre per kappland sålunda:

Bynamn	Antal kappl.	Jordägarens namn	Kr	Öre
Havsnäs	32	Kramfors aktiebolag	15	38 6/13
"	5 1/3	Jöns Mickelsson Sundin	2	56 16/39
"	5 1/3	M.I.Sundin	2	56 16/39
"	5 1/3	Alexander Palmqvist	2	56 16/39
"	2 2/3	Johan Näslund	1	28 8/39
"	2 2/3	Lars Ol.Larsson	1	28 8/39
"	2 2/3	Anders Backlund	1	28 8/39
"	4 1/2	Jöns Sundqvist d. yngre	2	16 9/26
"	2 1/4	Hans Eriksson	1	08 9/52
"	2 1/4	(Erik Elfström)Kramfors bolag	1	08 9/52
"	6	P.W.Sundqvist	2	88 6/13
"	1 1/2	Pål Wikström	0	72 3/26
"	1 1/2	Jöns Sundqvist d. äldre	0	72 3/36
Alanäset	6	Erik Blix	2	88 6/13
Havsnäs	24	Erik Larsson	11	53 11/13
"	4	Olof Näsmark	1	92 4/13
"	4	P.J. Näsström	1	92 4/13
"	16	(Jöns Granbom) Kramfors bolag	7	69 3/13
"	8	S.Norberg	3	84 8/13
"	8	J.O. Persson	3	84 8/13
Alavattnet	12	Olof Jakobsson	5	76 12/13

S:a kappl 156

Summa kronor 75 00

P.W Sundqvist, stamrotehållare

genom

Hans Eriksson

Enligt anteckning längst till höger har samtliga betalt.

Bilaga till Hc

Undertecknade får härmed på begäran
av f.d. Distinktionskorpralen Magnus Berglund i
Hagomås, av Hagens parker i Jämtlands län,
intyga att, vi från med de år Berglund
tog avsked från tjänsten den 26/8 1897, överläte
vår äganderätt till såväl manngärdsbyggnaden
som de öfriga uthusen, på det torp han såväl
under tjänstetiden som numera intill sin död
ägar rätt att bo, och att husen på torpet
i vad våra anteckningar angår äro Magnus Berglunds
egendom för evärdliga tider, försäkras härmed
av.

Hagomås den 16 juni 1930.

Magnus Micksson

J. Hammarström

P. G. Persson

Olof Edman

Karl Karlsson

L. August Karlsson

Erik Thodor Berglund

Johan Bernhard Berglund

Egenhändiga samanteckningarna
besittas av.

J. E. Svensson

Hafström

M. Wikström

Hugo Acklund

O. Acklund

J. C. Sundqvist

Erik Eriksson

Martin Eriksson

Torsten Eriksson

Lars Eriksson

Anders Eriksson

Olof Hammarström

berättas av

Projan. Persson

Löta. Olsson

Lege. Leonardsson

Undertecknade får härmed på begäran av f.d. distinktionskorpralen Magnus Berglund i Havsnäs av Alanäs socken i Jämtlands län intyga att vi från och med det år Berglund tog avsked från tjänsten den 26/8 1897 överläto vår ä-
handerätt till såväl mangårdsbyggnaden som de övriga uthusen på det torp han såväl under tjänstetiden som numera intill sin död äger rätt att bebo, och att husen på torpet i vad våra andelar angår äro Magnus Berglunds egen-
dom för evärdeliga tider, försäkras härmed av:

Havsnäs den 16 juni 1930

Magnus Mikkiasson

J. Hamqvist

Per G. Persson

Olof Edman

Karl Karlsson

S. August Karlsson

Erik Theodor Berglund

Johan Bernhard Berglund

Erik Eriksson

Martin Eriksson

Torsten Eriksson

Lars Eriksson

Andres Eriksson

Olof Näsmark

Egenhändiga namnteckningarna bevittnas av:

J. E. Svensson

för M. Mikkiasson

Havsnäs

U. Wikström

" J. Hamqvist

Hugo Backlund

" P. G. Persson

P. A. Backlund

" O. Edman

S. Aug. Karlsson

J. A. Sundqvist

Bojan Persson

Göta Eliasson

L. Aug. Sundqvist

Bilaga till H. 13

Att Pål Wikström öfverhugnad, vid
Korpral Berglund avskedstalande från tjänsten,
sien personligen till Berglund överlät sin
andel i Mannagårdbyggnaden, och att
undertecknade voro närvarande och hörde
detta, intygas härmed på begäran av
Hugsnäs den 18 Juni 1930.

L. Aug. Sundqvist
Hugsnäs.

P. W. Sundqvist Per Wikström
Hugsnäs Hugsnäs

Egenhändiga anteckningarna bevisas av

J. Ankvist
Mariken

L. Aug. Sundqvist

P. W. Sundqvist

Per Wikström

Hugsnäs

Hugsnäs

Elias Wikström

J. Ankvist - Wikström

Egenhändiga anteckningarna
bevisas av.

Anders Wik

K. Berglund

Undertecknade för härmed på begäran av
 f.d. distriktsmilitärposten Magnus Berglund i
 Hagsnäs av Hagsnäs socken i jämtlands län
 intyga att, det bevisas att i Hagsnäs by
 av Hagsnäs socken äro ägare till, är samma
 hemman som för sigte sigte Korpral Berglund
 tjänstgör som efter hans avsked tagande i Hagsnäs
 Berglund förs. Hagsnäs Hl. och nyare Hl. och
 att en från 2. maj 1930 Berglund avsked från tjänsten
 26. 5. 1930

Att Pål Wikström Östra Hagsnäs, vid korpral Berglunds avskedstagande från
 tjänsten själv personligen till Berglund överlät sin andel i mangårdsbygg-
 naden, och att undertecknade voro närvarande och hörde detta, intygas härmed
 på begäran av:

Hagsnäs den 18 juni 1930

L. Aug. Sundqvist
 Hagsnäs

P. W. Sundqvist
 Hagsnäs

Per Näsström
 Hagsnäs

Egenhändiga namnteckningen bevittnas av:

J. Arnkvist
 Alaviken

Anders Wik

Mr. Berglund

Bilaga till Hs.

Undertecknade för härmed på begäran af
f.d. distriktskorpralen Magnus Berglund i
Hagsnäs av Hagens socken i Jämtlands län
intyga att, det hemman ~~är~~ i Hagsnäs by
av Hagens socken är ägare till, är samma
hemman som för under såväl Korpral Berglund
tjänstetid som efter hans avsked tagande till
Hagens hote. Gamman N: 82. och nyare N: 83, och
än vi från = med Berglund avsked från tjänsten
den 26-8-1897, övertagit vår ägare rätt till
såväl onavgärdsskyggnaden som de öfriga såsom,
på det torp han såväl under tjänstetiden som
numera intill sin död äger rätt till bebo,
och att husen på torpet således är Magnus
Berglund egendom för evärdeliga tider
försäkras härmed av

Hagsnäs den 27 Juni 1930.

Elias Wikström

Jakt "Wikström"

Egentäcknings ~~anteckningar~~
bevisas av.

Anders Wik

Hr. Berglund

Intyg

Ps. legation av f.d. distinktionskorpralen
Magnus Berglund i Havsnäs fi vi härmed
intyga att vid Berglunds avskedstagande
från tjänsten (vilket innan vi blev
sina hemmansdelar) vi fader AB 7 Ronden
i Havsnäs socken i Jämtlands län

Undertecknade får härmed på begäran av f.d. distinktionskorpralen Magnus Berglund i Havsnäs av Alanäs socken i Jämtlands län intyga att det hemman vi i Alavattnets by i Ströms socken äro ägare till,är samma hemman som förr under såväl korpral Berglunds tjänstetid som efter hans avskedstagande tillhört Havsnäs rote ,gammalt n:o 82 och nyare n:o 80,och att vi från och med Berglunds avsked från tjänsten den 26 - 8 - 1897 överlåtit vår äganderätt till såväl mangårdsbyggningen som de övriga uthusen på det torp han såväl under tjänstetiden som numera intill sin död äger rätt att bebo,och att hu-sen på torpet således äro Magnus Berglunds egendom för evärderliga tider, försäkras härmed av

Alavattnet den 27 juni 1930

Elias Wikström

Jakob Wikström

Egenhändiga namnteckningarna bevittnas av:

Anders Wik

K.berglund

Alavatt	6	•	
Havsnäs	24	•	Äges nu av Erik,Martin,Torsten,Lars och Anders Eriksson/bil.litt.Ho/samt Kramfors AB./bil.litt.Hv/
D:o	4	•	Äges nu av Olof Håmark/bil.litt.Ho/
D:o	4	•	Äges nu av Per Håström/bil.litt.Hv/
D:o	15	•	Äges nu av Olof Håmark/bil.litt.Ho och Kramfors AB./bil.litt.Hv/

Bilaga till Hf.

Intyg

Fö. begäran av f.d. Distriktskanslern
 Magnus Berglund i Hafsås få vi härmed
 intyga att, vid Berglunds avskedstagande
 från tjänsten. (Sålides inman vi tillkom
 våra honoransdelar) var fader M. Sundin
 överlät sin andel i de hus som av roten
 uppförts i det soldatstorp som Berglund
 innehåft. med dem vi sam nu ägar 5 1/3 köppland
 ej går några som helst anspråk derpå.
 Men aner att husen äro Berglunds enskel-
 da egendom. Hafsås den 1 sept 1930.

Helmquist

M. Sundin

Vilma

M. Hamrin Lärje Lönby.

Alanäset	6	"	
Havsnäs	24	"	Äges nu av Erik, Martin, Torsten, Lars och Anders Eriksson/bil.litt.Hc/samt Kramfors AB./bil.litt.Hb/
D:o	4	"	Äges nu av Olof Näsmark/bil.litt.Hc/
D:o	4	"	Äges nu av Per Näsström/bil.litt.Hb/
D:o	16	"	Äges nu av Olof Edman/bil.litt.Hc och Kramfors AB./bil.litt.Hb/

Intyg.

På begäran av f.d.distinktionskorpralen Magnus Berglund i Havsnäs få vi härmed intyga att vid Berglunds avskedstagande från tjänsten(således innan vi bekom våra hemmansdelar) vår fader M.P.Sundin överlät sin andel i de hus som av roten uppförts i det soldattorp som Berglund innehaft, medan vi som nu ägare till 5 1/3 kappland vardera ej gör några som helst anspråk därpå, utan anser att husen är Begglunds enskilda egendom.

Havsnäs den 1 sept. 1930.

A. Palmqvist

M. Sundin

Vittna:

A. Hamrén

Helge Löfvenberg.

Belägg till 2

Fördelning i jägarlönen för Rotan Nr 82
i Hafenas. år 1877

Halfoa ärelönen kr. 75 fördelas i nedanstående
hemmandeägare efter $48\frac{2}{3}$ öre per kappland sålunda,

Rotan	Antal kappl.	Jordägares Namn	Antal kappl.	kr.	öre	
Hafenas	32	Kramfors Aktiebolag	betalt	15	38 $\frac{2}{3}$	betalt
"	5 $\frac{1}{3}$	Jöns Michelson Sundin	betalt	2	56 $\frac{2}{3}$	betalt
"	5 $\frac{1}{3}$	M. B. Sundin	betalt	2	56 $\frac{2}{3}$	betalt
"	3 $\frac{1}{3}$	Alexander Palmqvist	betalt	2	56 $\frac{2}{3}$	betalt
"	2 $\frac{1}{3}$	Johan Näslund	betalt	1	28 $\frac{2}{3}$	betalt
"	2 $\frac{1}{3}$	Lars O. Larsson	betalt	1	28 $\frac{2}{3}$	betalt
"	2 $\frac{1}{3}$	And. Backlund	betalt	1	28 $\frac{2}{3}$	betalt
"	4 $\frac{1}{3}$	Jöns Sundqvist d. yngre	betalt	2	16 $\frac{2}{3}$	betalt
"	2 $\frac{1}{4}$	Hans Eriksson	betalt	1	08 $\frac{2}{3}$	betalt
"	2 $\frac{1}{4}$	(C. Elfström) Kramfors bolag	betalt	08 $\frac{2}{3}$	betalt	betalt
"	6	P. W. Sundqvist	betalt	2	88 $\frac{2}{3}$	betalt
"	1 $\frac{1}{2}$	Ed. Wikström	betalt	0	72 $\frac{2}{3}$	betalt
"	1 $\frac{1}{2}$	Jöns Sundqvist d. äldre	betalt	0	72 $\frac{2}{3}$	betalt
Alenäs	6	Erik Olia	betalt	2	88 $\frac{2}{3}$	betalt
Hafenas	24	Erik Larsson	betalt	11	53 $\frac{2}{3}$	betalt
"	4	Olof Näsmark	betalt	1	72 $\frac{2}{3}$	betalt
"	4	P. J. Nästström	betalt	1	72 $\frac{2}{3}$	betalt
"	16	(Jöns Granbom) Kramfors bolag	betalt	67 $\frac{2}{3}$	betalt	betalt
"	8	S. Norberg	betalt	3	84 $\frac{2}{3}$	betalt
"	8	J. O. Persson	betalt	3	84 $\frac{2}{3}$	betalt
Ävenstätt	12	Olof Jakobsson	betalt	5	76 $\frac{2}{3}$	betalt
Summa Kappl.	156	Summa Kr.		75	00	
		P. W. Sundqvist. Hemsäte killare				
		genom				
		rätt		3	65	
		Hans Eriksson		5	71	
				9	42	

Glimtar från livet i Ström i gammeltiden.

Under de sista 200 åren har stora ändringar skett här uppe i skogsbygdens omkring Ströms Vattudal. Om en, som levat i eraven sedan slutet av 1700-talet, finne stå upp i dag, skulle han kunna sig så främmande, som om han kommit till en helt annan värld. Inte bara tekniken skulle förbrylla utan även nuvarande seder och tänkesätt. På samma sätt skulle det gå för en modern människa, som ned ens fölle ned i tiden före näst sista av släktet.

Ström var länge en flest befolkad avkrok av världen med några byar här och var vid sjöarna. De äldsta ligga vid Vattudalen, ty näsen och backslutningarna där var mest froatfria. I sådana avlägsna liggande trakter brukar gamla sedvan- för hålla sig kvar länge, men här kom trävaruindustrin och upplöste det gamla fortare än annars skulle varit fallet.

Före skogsindustrins tillkomst var bruk, boskapskötsel med hästavel samt djurfångst de viktigaste näringarna. In på 1800-talet var det endast jord, som ansågs lämplig till sådd, som blev föremål för odling, åtminstone efter våra begrepp om odling. Detta var ett naturligt, ty en så fåtalig befolkning i ett så vidsträckt skogsområde var god tillgång på starrmyrar och röjnings- bara vattensjuka marker. De gav mer valuta för ett nog så krävande arbete än om man skulle med sina primitiva redskap odlat det sten- bundna fastlandet. Årder, al eller krok kunde man reda sig bra med i öppen åker men ej i gräsvall. Hardvallshö, som omnämnes i skattelämningsinstrument från 1700- och början av 1800-talen, avser självbart gräs å äldre fåvarden, åkerrennar, hustom- tar samt å ställen, där de släkt till ytan och budd (rensar) undan kvistar och tras (skräp). På det sättet iordningställdes en lädde (äng). Då en sådan lädde gav så

Johanna Stenström född Berglund, f. 1874 15/8 d. 1949 4/8. Är hand som

Dotter till Fältjägare Magnus Berglund Havsnäs (Ha:343 b.)

hackade inte upp någon åker efter togo upp stenar, emedan de tyckte, att det blev så bruckenirigt (krävie mera gödsel). Det kunde hända, att man på våren först sådde korn på denna "våning". I så fall harvade man ej för att inte rubba torvorna för mycket. Man bräddade först ut gödsel, sedan sådde man korn och krattade ned det med en rafs. Sedan tog man boss ur höladan eller foderboden och strödde över. Åkern däremot skulle brytas (odlas), ty på den skulle man köra mal al (årder) och harv (tråpinnharv). Det var ett strävsamt arbete att bryta åker, men de var

Glimtar från livet i Ström i gammeltiden.

Under de sista 200 åren har stora ändringar skett här uppe i skogsbygden omkring Ströms Vattudal. Om en, som legat i graven sedan slutet av 1700-talet, finge stå upp i dag, skulle han känna sig så främmande, som om han kommit till en helt annan värld. Inte bara tekniken skulle förbrylla utan även nuvarande seder och tänkesätt. På samma sätt skulle det gå för en modern människa, som med ens fölle ned i tiden före näst sista sekelskiftet.

Ström var länge en glest befolkad avkrok av världen med några byar här och var vid sjöarna. De äldsta ligga vid Vattudalen, ty näsen och backslutningarna där var mest frostfria. I sådana avsides liggande trakter brukar gamla sedvänjor hålla sig kvar länge, men här kom trävaruindustrin och upplöste det gamla fortare än annars skulle varit fallet.

Före skogsindustrins tillkomst var åkerbruk, boskapsskötsel med hästavel samt djurfångst de viktigaste näringarna. Ända in på 1800-talet var det endast jord, som ansågs lämplig till sädesåker, som blev föremål för odling, åtminstone efter våra begrepp om odling. Detta var ju helt naturligt, ty en så fåtalig befolkning i ett så vidsträckt skogsområde hade ju god tillgång på starrmyrar och röjningsbara vattensjuka marker, s.k. sur- eller råkmarker. De gav mer valuta för ett nog så krävande arbete än om man skulle med sina primitiva redskap odlat det stenbundna fastlandet. Årder, al eller krok kunde man reda sig bra med i öppen åker men ej i gräsvall. Hårdvallshö, som omnämnes i skattningsinstrument från 1700- och början av 1800-talen, avser självväxt gräs å äldre färgården, åkerrenar, hustomter samt å ställen, där de slätat till ytan och budd (rensat) undan kvistar och tras (skräp). På det sättet iordningställdes en lägde (äng). Då en sådan lägde gav sämre skörd, därför att den blivit gammal, vände de på torvorna för hand men hackade inte upp någom mylla eller togo upp stenar, emedan de tyckte, att det blev så bruckengirigt (krävde mera gödsel). Det kunde hända, att man på våren först sådde korn på denna "vänning". I så fall harvade man ej för att inte rubba torvorna för mycket. Man bredde först ut gödsel, sedan sådde man korn och krattade ned det med en rafs. Sedan tog man boss ur höladan eller foderboden och strödde över. Åkern däremot skulle brytas (odlas), ty på den skulle man köra mel al (årder) och harv (träpinnharv). Det var ett strävsamt arbete att bryta åker, men de var

idoga på den tiden. De gick i lag och arbetade, ställde till "brythelg". Arbetet gick lättare, då det avslutades med ett gille. Åkern besåddes två år i rad med korn och fick ligga i trade det tredje året. Första årets skörd, som gav det bästa kornet, kallades "träda". Andra årets skörd kallades "halma" (åker där halmstubben stack upp). Benämningen torde bero på att kornet skars med skära. och att en ganska lång halmstubb stod kvar på åkern. Denna stubb plöjdes inte ned med den tidens enkla redskap. Rovor odlades ibland i askan på ett svedjat område. För det mesta körde man hem ved och brände upp den på ett jordstycke i närheten av gården och odlade sedan rovor där. Om man ville ha god skörd, skulle veden huggas på fettisdagen. Potatis odlades mycket lite före 1820. Skörden var då ej större än att den kunde rymmas i en låda under bordet i vardagsrummet, berättas det. För plöjning använde man årder. Längre tillbaka var en liten träklots fäst vid årderns främre uppståndare. Den vilade på isen (mullsulen) och nådde upp till åsen. Denna klots tjänade att föra mullen åt sidorna och kallades "mullsnyt". Den har också hetat mullöra eller mullfösa. Den snöplogsliknande anordningen med två raka bräden, som förde mullen åt sidorna, är en senare konstruktion, som började användas, sedan potatisodlingen tagit fart. På 1840-talet kom den s.k. Jalsjöplogen i bruk. Den tillverkades av Jöns Larsson i Lidsjöberg och hade en svängd vändskiva av järn. Han tillverkade somliga plogar, som vältade åt höger och somliga åt vänster. Under 1860-talet började plogar från Forssjö i Ångermanland tränga ut Jalsjöplogen, som dock av en och annan användes in på 1870-talet.

Boskapsskötseln hade stor betydelse. Hästar uppföddes till försäljning. Om sommarens hade man då som nu djuren i fåbodarna. Det var vanligen barnen, som skulle geta (vakta boskapen), och det skulle de göra ordentligt, d.v.s. akta slåttern noga och räkna djuren en "god jämnad" (ofte), så att de kunde ge besked om var de sist såg alla djuren, om det händelsevis skulle saknas något djur på kvällen. Ända till början av 1800-talet brukade grisen följa fiet (boskapen). Att döma av grisarnas utseende var rasen på den tiden mera lik vildsvinet än nuvarande raser. Man var tvungen hålla många får för att få ull till kläder m.m. För att få ut så mycket ull som möjligt klipptes fåren fyra gånger om året. Ullen klipptes på hösten och väft (kort ull) vid jultiden, mattismässan och på våren. För att driva boskapsskötsel måste man ta foder från skogen. Det, som odlades vid gården,

räckte ej till. Före laga skifte slog byalaget gemensamt de stora och mera avlägsna myrarna. I närheten av gårdarna hade varje åbo sin särskilda slätter. Det var långt mellan slätterplatserna, och mycken tid och mycket arbete åtsäingo för hemforsling av foder. För att dryga ut fodret användes åtfång (tillskott) av aspar och rönnskav, björkris, sälgbkvistar, granbarr och lav av torrgran från vedhugget. Löv togs också, men det räknades till ordinarie foderfångst. I huveln, d.v.s. tiden mellan våranna (vårbruket) och höanna (höskörden), tog man stutskav (bark i rullar). Då aspen löpte, begav man sig till skogs och löpte skav, där det fanns gott om stora aspar. Först fälldes ett par träd till underlag, och sedan fällde man aspar över dem. Då lågo träden fria från marken. Med yxan högg man ringar med ungefär sex kvarters avstånd och flängde av barken, rullade ihop den i s.k. stutar och stoppade mossor i båda ändarna. Sedan restes de i flera varv runt omkring en gran. Högarna täcktes över med några störrar med granris på och fick stå över sommaren och surna. På vintern fördes de hem. För det mesta utfordrades hästar med detta skav. De blev av detta foder friska, starka och hårsläta. På hösten, medan barken ännu var ofrusen, skov man aspar med skave, en kniv, som man gjort av en lie med skaft i båda ändarna. Detta skav förvarades i s.k. skavhus, som var kättar 9 - 10 kvadratalnar vida och 1 - 2 alnar höga. Marken täcktes först med frankvistar, sedan fylldes kätten med skav. Det hela täcktes med granris. På hösten fyllde man flera sådana skavhus, och på vintern körde man hem det. Rönnen, som inte var så grov, skov man med täljkniv. Rönnlagsavkok på rönnskvisstar blandat med agnar till en sörpablev ett kraftigt och bra foder för mjölkkor.

Det var inte så mycket med handeln fram till mitten av 1800-talet. Det var mest bönder, som köpte upp fågel, vild- och husdjursskinn samt smör och talg. Smör och talg stod i samma pris, omkring sex riksdaler pundet. Varorna kördes till Levanger, som hade marknad i december, och till Trondheim. I Sverige gick affärsresorna till Stockholm, Hedemora, Sundsvall och till Distingen i Uppsala. Från 1830 - 1870 besöktes marknaden i Sollefteå mera mangrant, då det icke var så långt dit. Man köpte hem bly, mässingstråd till snaror för fågel och hare, tobaksblader, salt fönsterglas och flinta. Fönsterglaset kom från Sandö och flintan från barlaster, som lossats vid Nyland. Kläde till särskilda högtidsdräkter och sidendukar anskaffades även vid marknadsresorna. Kaffe användes mycket sparsamt fram till 1870-talet, då trävarurörelsen kom i gång. Kända handelsbönder var Per i Uppgård

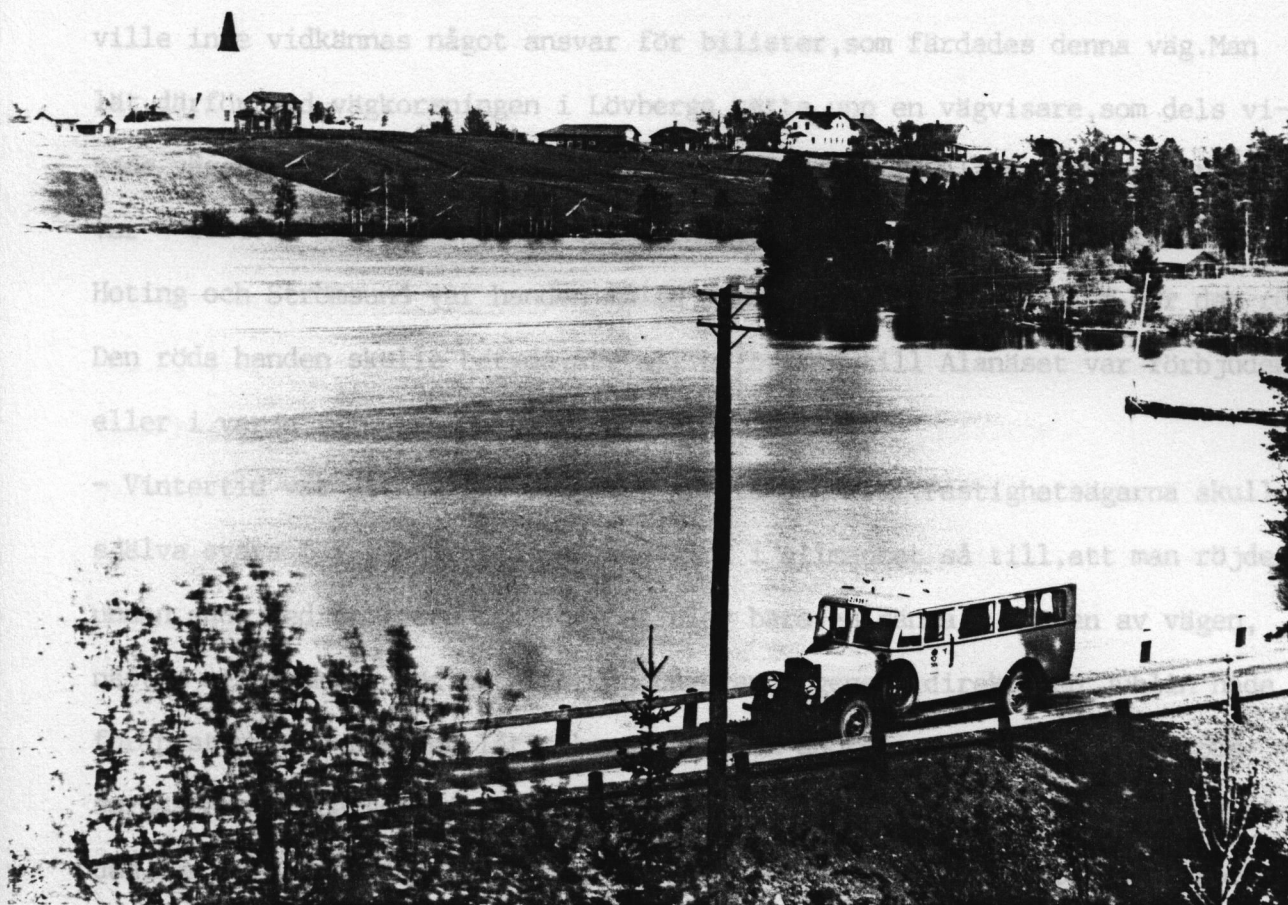
i Strand, kyrkovärden Lårten Ersson i Tullingsås och Sven i Helgegården i Gärde.

Under dessa självhushållens dagar, då man hemma på gården vävde tyger, gjorde träkärll för olika ändamål, barkade läder och sydde vardagskängor, funnos icke butiker i varje by. Kringresande handlande besökte dock byarna. Smälänningar brukade sälja tillbehör till vävstolen, såsom skyttlar, vävskedar och spännare. Västgötar för omkring med glas, porslin och järnkram. Dalafolket, både karlar och kvinnor, ofta gifta par, idkade kramhandel med varor av de mest skilda slag. De sålde aloe, dyvelsträck, Hjärnes testamente, anis och fänkol. Ibland även arsenik. Det var något särskilt med dalafolket. De var så livliga och talföra. De skildrade äventyr och upplevelser från sina handelsresor och talade ofta om Stockholm. Västerlånggatan, berättade de, var den mest trafikerade och äventyrligaste gatan där. Barnen väntade alltid med spänning på dem för den myckna grannlåtens skull. Getare längtade också, därför att dalkullorna gärna köpte deras insamlade tuggkåda (spännkåda). Priset för kådan lätt upptuggad, som kullorna önskade sig den, var 75 öre skålpundet. Det var för getare en god handel, då det fanns gott om kåda på den tiden.

Kommunikationerna var betydligt sämre än nu. Sjöarna fick tjänstgöra som vägar både sommar och vinter. Vattudalen har varit huvudleden för övre Ström och Frostviken. Före 1869 eller 1870, då ångbåten började, användes roddbåtar för all trafik sommartid. Man rodde till kyrkan, bönderna rodde till sina skattefisker i övre Vattudalen och sjöarna i Frostviken. Kvarsstenar från Kvarnbergsvattnet forslades båtledes. Namnet Fagerhamnarna ovanför Ögelströmmen är ett minne från roddtrafiken. Vid kyrkfärderna var man flera i samman båt och bytte då vid årorna efter vissa bestämda sträckor. Skiftena var ungefär $1/4$ mil, och skiftmärkena var en holme, en bäck, ett båthus eller ett större träd vid stranden. Vintertid var bönderna efter Vattudalen skyldiga att utpricka och underhålla väg på sjön utomför sina respektive byområden. Vägen stickades med granruskor. Avståndet mellan varje stickningspar var 75 steg och mellan granruskorna i varje par 5 steg. Denna vinterväg kallades alltid kyrkvägen. Vid snöfall skulle den bonde, som stod i tur (hade klubban), ut och "väga". Han skulle börja före kl 6 och köra med häst och släde och hålla vägen öppen till nästa byområdes väg.

Ströms hembygdsförening 1941

av Alius

Hård pionjärtid på Gäddede-linjen.

Uno Mickelsson (Gu 42) berättar om sin tjänst som diligensförare.

Intervjun var publicerad i ÖP den 9 december 1960.

skulle man överhuvud taget ta sig fram måste vägen vara tämligen snöfri. Först skall berättas att den 19 oktober 1925 startade den första postbussen - Det första svåra snöfallet kom julaften och julfattén 1925. Vi avgick i från Lövberga järnvägsstation på väg till Gäddede kyrkby. Det var Uno, som rätt tid från Gäddede klockan 6 på morgonen, men först klockan 2 på natten körde bussen, som hade plats för 32 passagerare och var försedd med en 32 hästars motor. Före detta datum hade Uno en tid fraktat posten med egen bil som nu cirka 10 mil. Lyckligtvis var vi två. Postverket hade anställt ytterligare en förare, Anders Linde från Gäddede. Det behövdes minnsam.

rätta:
- Ryktet om våra strapatser hade nått höga vederbörande i Stockholm, och jag - Vägförhållandena i norra Jämtland var på den tiden under all kritik, och fick meddelande om, att en ny buss med starkare motor och fullt vinterutrustad var på väg. Nyårsdagen 1926 åkte vi till Lövberga för att lossa bussen såg ut. Vägen mellan Lövberga och Alanäset var ursprungligen en ridväg, från järnvägsstationen, som stod på ett sidespår utan brygga. Larmetern visade som av naturliga skäl förlagts till fast mark. Detta medförde att den gick minus 38 grader. Förts brygga vi en brygga av massaved. Men bussen ville inte backe upp och backe ned. På 1870-talet breddades den till två meter och gick starta. Motorn hade frusit och gick inte att röra. Tack vare tillmötesgående i detta skick in i det allmänna underhållet.

av byns bästare fick vi låna bageriets stora ångryta och lyckades så småningom med hjälp av massor av hett vatten tina upp motorn. På kvällen var sund försökte ta sig fram till Alanäset. Hammerdals tingslags vägstyrelse

ville inte vidkännas något ansvar för bilister, som färdades denna väg. Man lät därför vid vägkorsningen i Lövberga sätta upp en vägvisare, som dels visade vägen till Hoting och Strömsund, dels vägen till Alanäset. På skyltarna var - förutom ortsnamnen - ditritad en utsträckt hand. På vägvisaren till Hoting och Strömsund var handen målad svart, men på alanässkylten var den röd. Den röda handen skulle betyda, att all biltrafik till Alanäset var förbjuden eller i varje fall skedde på egen risk.

- Vintertid var det nästan omöjligt att ta sig fram. Fastighetsägarna skulle själva svara för plogningen, och den gick i allmänhet så till, att man röjde undan snön med en lieten tråplog. Det blev bara en ränna i mitten av vägen, nästan oframkomlig för motorfordon. Dåvarande generaldirektören Juhlin hade för postverkets räkning låtit konstruera en anordning att montera på bussarnas hjul. Eftersom vi fick mycket snö första vintern, sände man upp en sådan. Den bestod av tunga draghjul med mindre hjul såväl framför som bakom draghjulen. Själva dragytan mot vägbanan var breda remmar eller mattor. Anordningen vägde hela 1600 kg och tog 50 procent av motorkraften. På framhjulen monterade man dessutom breda medar. Man kan lätt förstå hur svårt den svaga motorn hade att dra dels det tunga maskineriet och dels bussen med last. Ja, skulle man överhuvud taget ta sig fram måste vägen vara tämligen snöfri.

- Det första svåra snöfallet kom julafton och julnatten 1925. Vi avgick i rätt tid från Gäddede klockan 6 på morgonen, men först klockan 2 på natten nådde vi Alanäset. Resan hade således tagit 20 timmar, och sträckan var då som nu cirka 10 mil. Lyckligtvis var vi två. Postverket hade anställt ytterligare en förare, Anders Linde från Gäddede. Det behövdes minsann.

- Ryktet om våra strapatser hade nått höga vederbörande i Stockholm, och jag fick meddelande om, att en ny buss med starkare motor och fullt vinterutrustad var på väg. Nyårsdagen 1926 åkte vi till Lövberga för att lossa bussen från järnvägsvagnen, som stod på ett sidospår utan brygga. Termometern visade minus 38 grader. Förts byggde vi en brygga av massaved. Men bussen ville inte starta. Motorn hade frusit och gick inte att röra. Tack vare tillmötesgående av byns bagare fick vi låna bageriets stora ånggryta och lyckades så småningom med hjälp av massor av hett vatten tina upp motorn. På kvällen var

vi klara för avfärd.

- Med bussen var också en verkmästare från Stockholm, som skulle hjälpa oss med våra besvärligheter. Det visade sig ganska snart, att även den nya bussen var för svag. Motorn var visserligen på 45 hästkrafter men kardanaxel saknades. Vi tvingades att vända tillbaka till Lövberga och låna två hästar, som fick hjälpa till att dra bussen uppför de brantaste backarna.

Verkmästaren från Stockholm blev alltmer lamslagen för varje backe. Till slut avrådde han oss från att köra buss efter sträckan. Men vi fortsatte hela vintern.

På den tiden fick frostvikenborna post tre gånger per vecka. Måndag, onsdag och fredag. Resan måste göras fram och tillbaka samma dag, 26 mil tur och retur. På den tiden fanns inte någon kylarväska, så någon övernattning kunde inte göras.

Det blev en verkligt snörik vinter minns Uno, och snöstormar fyllde helt igen den smala vägrännan. En januarimorgon avgick bussen från Gäddede i rätt tid klockan sex på morgonen. Drivsnön la sig i meterhöga drivor utmed vägen, och det blev att skotta sig fram. Ibland kunde drivorna vara hundratals meter långa. Till Lövberga nådde bussen halv fyra på eftermiddagen. Nio och en halv timme för tretton mils resa. I Lövberga - slutstationen - var vägen helt jämnad med snödrivor.

- Vi skottade oss fram i nära en timma, när det postförande tåget kom, berättar Uno. Tågpersonalen såg, hur vi arbetade med snöspadarna, och hur vi på nytt körde in bussen i drivorna, så bussens strålkastare försvann i snöynan. Och så var det att fortsätta skotta snö igen.

När bussen äntligen kom fram till järnvägsstationen och lossade sin postlast upplyste konduktören:

- Det är första gången tåget väntat tio minuter över avgångstiden.

Februari månad samma år var ganska snöfattig med kylan drygt trettio minus nästan hela månaden.

I mars var det åter snö och storm, konstaterar Uno, när han bläddrar i sin dagbok. Den kanske svåraste resan för postbussförare var en marsdag 1926.

Erik Larsson, Jörvsand.

- En häftig snöstrom hade pågått under hela dagen och vägen från Bågede till Gäddede var så gott som ofrankomlig. Det stormade och drev från Munsfjället, så vi som var på vägen vid Fågelberget såg knappast tio meter framför oss. Vår resa tog så gott som hela natten. Det var snödrivor i en följd fram till Gussvattnet. Tre mils resa tog nio timmar. Den natten tänkte jag - aldrig mer en sådan vinter.

Uno slutade också sin bussförartjänst 1927 för att sedan efterträda sin fader som poststationsföreståndare i Gubbhögen.

Men Uno Mickelsson fick vara med om den verkligt svåra pionjärtiden. Året 1926 var sista året som traktoránordnade drivkraften på postbussen användes.

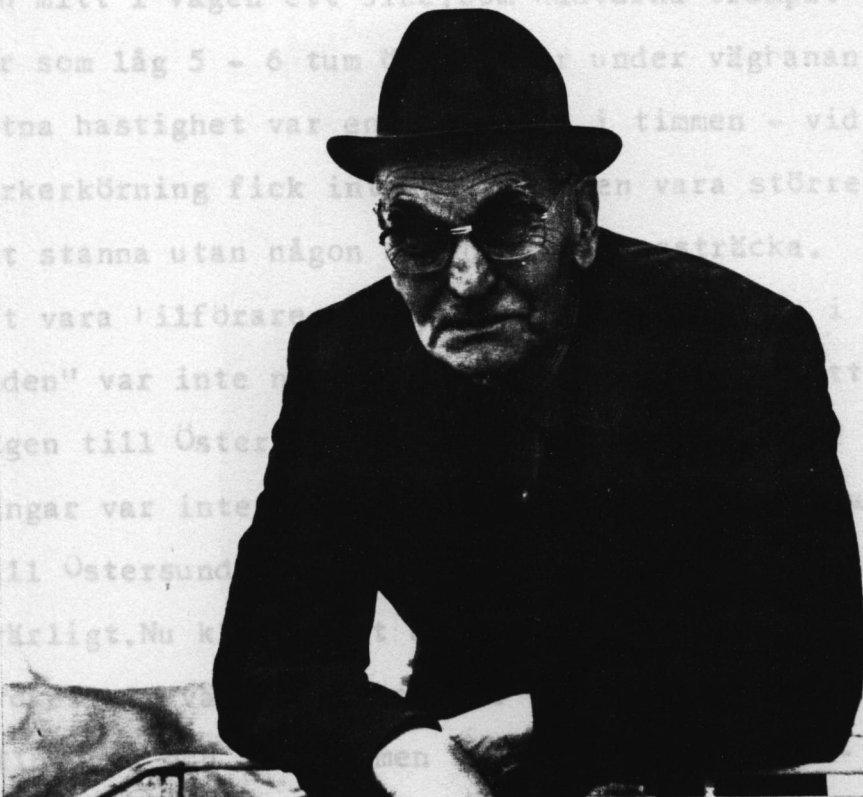
Ettar Erik Larsson. Vid möte med hästkörare stadgades att man skulle stanna bilen och vid behov även motorn samt vara kusken och hjälplig att leda hästen förbi.

Vägarerna fick man se upp för höna, kviator och g. Bland hade ligga mitt på vägen, så nog hade vi pionjären vår livfärd. ter, anser Erik Larsson. Men för min del hade jag turen att inte dra över en enda höna, men många gummor för att vi skulle deras fjäderfä.

Vägarerna på den tiden var i ett bedrövligt tillstånd. Djupa rorspår och mitt i vägen ett dike som hästarna trampat upp, så att trätrummar som låg 5 - 6 tum under vägranan. Men hösta tillfätna hastighet var en timmen - vid dagsljus. Under märkerkörning fick man vara större än att det gick att stanna utan någon sträcka.

att vara bilförare i den "gassa goda tiden" var inte ettar Erik Larsson.

Vägen till Östersund var en rakadam, och bilfångar var inte på en enda resa till Östersund. så nog hade man be- ar, men jag

Erik Larsson, Järvsand.

Prickfri bilkörning i 52 år efter att ha startat första taxirörelsen i Ström 1912 och första busslinjen Gubbhögen - Strömsund 1925 är meriter som Erik Larsson, 83, Järvsand, Lövberga, sätter högt. Och ännu rattar han med finess sin ägandes personbil av senare årsmodell. Tillsammans med Jonas Sundkvist köpte han en vagn av märket Hupmobile och med den drev de yrkesmässig trafik i konkurrens med en T-Ford, som kom till Strömsund nästan samtidigt.

För att få körkort eller kompetensbevis på den tiden skulle man ha i minnet att under stadskörning signalera i varje gathörn, berättar Erik Larsson. Vid möte med hästkörare stadgades att man skulle stanna bilen och vid behov även motorn samt vara kusken behjälplig att leda hästen förbi.

I byarna fick man se upp för höns, kalvar och killingar, som ibland kunde ligga mitt på vägen, så nog hade vi pionjären våra besvärigheter, anser Erik Larsson. Men för min del hade jag turen att inte köra över en enda höna, men många gummor grälade för att vi skrämde deras fjäderfä.

Vägarna på den tiden var i ett bedrövligt skick. Djupa kärrspår och mitt i vägen ett dike, som hästarna trampat upp, samt trätrummor som låg 5 - 6 tum över eller under vägbanan. Men högsta tillåtna hastighet var endast 3 mil i timmen - vid dagsljus. Under mörkerkörning fick inte hastigheten vara större än att det gick att stanna utan någon som helst bromssträcka.

Att vara bilförare på de nordjämtska vägarna i den "gamla goda tiden" var inte något jobb för veklingar, berättar Erik Larsson. Vägen till Östersund var belagd med handhackad makadam, och bilringar var inte av samma goda kvalité som nu. Bara på en enda resa till Östersund fick jag byta ringar sju gånger, så nog hade man besvärligt. Nu klagas det bara man råkar på en och annan grop, men jag tycker, att vägarna numera är i god kondition. Och vintertid är det välplogat och sandat, men ändå kveruleras det - absolut obefogat

Uppgift på hästägare som haft hästar år 1927.

tycker jag. Så sent som 1932 var det aldrig fråga om att sanda. Det var många gånger jag körde med bussen på gamla Lövbergavägen, när den var rena glansisen och dessutom var det dåligt plogat. Vid möten var det att hoppa ur och skotta, så vi kunde ta oss förbi varandra. Det var andra tider det. Dom gamla goda ...

Öp

Erik Larssons första buss var en T-Ford lastvagn, som han själv byggde karossen på. Det var 1925. Sin andra buss köpte han 1927.

Karl Persson	1	"	Åxel Hansson	1	"
O. P. Blom	2	"	D. Sjödin	1	"
K. Ytfeldt	1	"	K.L. Eriksson	1	"
Patrik Rydén	1	"	P.A. Persson	2	"
Gästgivaregården	1	"	H. Sandén	1	"
Erik Jonsson	1	"	W.A. Bergvall	2	"
Ingemar Persson	1	"	W. Häström	1	"
J.E. Jonsson	1	"	Summa	12	st
M.G. Bergkvist	1	"			
M.A. Abrahamson	1	"			
Erik Svensson	1	"			
Otto Johansson	1	"			
Walfred Edlund	1	"			
Pål Dyrvold	1	"			
Andreas Strömberg	1	"			
Johan Häström	1	"			
Summa	23				

Summa hästar 35 st

Rätt avskr

Hälsnäs den

Uppgift på hästägare som haft hästar år 1927.

Hafsnäs

Alanäset

M. I. Sundin	1 st.	J. O. Ahlqvist	1 st.
Alex. Palmkvist	1 "	Bror Näsström	1 "
Karl Persson	1 "	Axel Hansson	1 "
O. P. Blom	2 "	D. Sjödin	1 "
K. Ytfeldt	1 "	K.L.Eriksson	1 "
Söderlunds	2 "	L.O.Persson	1 "
Fattiggården	1 "	P.A.Persson	2 "
Gästgivaregården	1 "	H.Sundeman	1 "
Erik Jonsson	1 "	W.A.Bergvall	2 "
Ingemar Persson	1 "	W.Näsström	1 "
J.K.Jonsson	1 "	Summa	12 st
M.G.Bergkvist	1 "		
M.A.Abrahamsson	1 "		
Erik Svensson	1 "		
Otto Johansson	1 "		
Walfrid Edlund	1 "		
Pål Dyrvold	1 "		
Andreas Strömgren	1 "		
Johan Näsström	1 "		
Summa	23 st.		
Summa hästar	35 st		

Rätt avskrivet betygar

Hafsnäs den 10 nov. 1927

Karl Ytfeldt

Hästgetare, postiljoner och annat folk.

Axel Ingmarsson i Havsnäs har i sin ägo en räkenskapsbok, som tillhört en av hans förfäder, nämligen Mikael Blom. På pärmen står antecknat: Hufvudbok. Tillhörer Mikael Blom i Hafsnet af Alans Capellag. Boken är påbörjad 1860 och upptar namnen på över trettio personer. Det mesta som köpes är mediciner av olika slag både för människor och djur. Betalning erlägges förr eller senare och sker för det mesta kontant. Men också reverser, dagsverken m.m. förekommer. Vilka mediciner var det man köpte och vad kostade de? Här ges några exempel:

1 butelj	Slagvatten	2 riksdaler	
1 "	Doktors halsdroppar	3 "	
1 "	Hoffmans droppar	3 "	
1 "	Hjärtstyrkande dr.	3 "	50 öre
1 "	Rogifvande droppar	6 "	
1 "	Roséns bröstdroppar	6 "	50 öre
1 "	Aromatiska sura dr.	6 "	50 "
1 "	Prinsens droppar	6 "	50 "
1 "	Bäska magdroppar	2 "	50 "
1 pund	Engelskt salt	1 "	

Bland kunderna förekommer två hästgetare. Den ene heter Paulus Tomasson och den andre Jon Sjulsson. Var kanske Paulus Tomasson bosatt på Paulustorpet? En tredje same Torkel Torkelsson tituleras postiljon. Alla tre köpte medikamenter av olika slag. Erik Andersson i Hoverudden köpte i augusti 1860 inte mindre än tio buteljer slagvatten, som han betalade "genom gifven revers 1870". Erik Näslund i Lövvik hade tydligen häst. I februari 1860 köpte han en sats hästmedikamenter för 2 riksdaler.

Olof Dyrak, dräng i Havsnäs, köpte nästan alla ovan uppräknade mediciner, men han köpte också en kalsong "af ylle" för 3 riksdaler. Denne Olof Dyrak står i kyrkböckerna skriven som Olof du Roc. Han var barnhusbarn från Stockholm och tydligen av franskt ursprung.

Gör Guds Son Helt gettare

Credit

33

Q2 08

14. ~~En nedan på mästarens räkning~~

Skall jag upp bära Helt arbode

af M. M. M.

3 6

af Johan Nilsson

1 53

af Lars Petter

5

af Peter Andersson

10

Summa 19 Rdr 59 Öre Rmt

Saldo mig till godo 17 Rdr 19 Öre 17 19

Till Kommer för 2de Quant Rutter Tobak

80

Saldo mig till godo 17 Rdr 19

17 19

57. för tjänst. Räkning af betalt
igenom Lars Petter. L. M. L.

Öre

11 75

Per Isaksson, torpare i Havsnäs, köpte den 6 febr. 1860 ett lispund lin för 10 riksdaler. Han köpte dessutom 8 lod engelskt salt för 25 öre och $\frac{1}{2}$ jungfru Hoffmans droppar för samma pris. Den 6 juni samma år köper han $\frac{1}{2}$ pund såpa för 25 öre.

Daniel M. Vilka mediciner var det man köpte och vad kostade de?

4 april Här ges några exempel:

1865 köper han 1 tunna notatis för 3 riksdaler	2 riksdaler
Bonden Johan Jakobsson i Havsnäs köper 3 stor familj. Janu-	
ari 1863 var tydligt en besvärlig månad. Han köper $\frac{1}{2}$ inte mindre	
En 8 buteljer medicin av olika slag samt $\frac{1}{2}$ jungfru Hoffmans droppar	3 " och 50 öre
mars " har han 5 buteljer och dessutom en butelj hästkur. Han	
har också köpt 50 st hästrik för 25 öre och 1 lod för 80 öre	
Erik Gerdin, klockare i Alingsås köper slagvatten för 12 riksdaler, 1 lispund lin för 10 riksdaler, $\frac{1}{2}$ tunna salt för 4 riksdaler	
och 25 öre och en hälsduk "af Levantin" för 88 öre.	
I juni 1863 köper Anders Morin mesost för 3 riksdaler och 18 $\frac{1}{2}$	
pund smör för 12 riksdaler och 25 öre. Han köper också rock och	
byxa av vadmal för 12 riksdaler.	

Johan Nöslund i Havsnäs köper i januari 1864 en tunna sill för 34 riksdaler, en kanna vin för 3 riksdaler och 1 lispund torr-fisk för 3 riksdaler och 50 öre.

Isak Hansson, torpare i Järvsand, är kaffedrickare. Han köper kaffe flera gånger, och för 1 pund kaffe betalar han 75 öre.

Sin skuld till Mikael Blom avbetalar han till en del genom 9 dagsverken i sjösnäkningen - 9 riksdaler. Detta skedde år 1867.

I slutet av huvudboken har Mikael Blom antecknat namnen på sina kor, och - som han skriver - "på hvad tid hvar och en Ko varit med Oxen."

Korna heter Gullstrand, Äppelblom, Lövvros, Röllin, Gullsi, Ängelstjärna, Lücke och Lejon.

Per Isaksson, torpare i Havsnäs, köpte den 6 febr. 1860 ett lispund lin för 10 riksdaler. Han köpte dessutom 8 lod engelskt salt för 25 öre och $\frac{1}{2}$ jungfru Hoffmans ironar för samma pris. Den 6 juni samma år köper han $\frac{1}{2}$ pund såpa för 25 öre.

Daniel Mattias Persson i Havsnäs, Olle Björkmans farfar, köpte den 4 april 1860 1 lod rababara (rabarber?) för 64 öre, och i januari 1865 köper han $\frac{1}{2}$ tunna potatis för 3 riksdaler.

Bonden Johan Jakobsson i Havsnäs hade som bekant stor familj. Januari 1863 var tydligen en besvärlig månad. Han köper då inte mindre

än 8 buteljer medicin av olika slag samt $\frac{1}{2}$ jungfru laxerolja. I

mars köper han 5 buteljer och dessutom en butelj hästkur. Han har också köpt 50 st båtspik för 25 öre och 1äder för 80 öre.

Erik Gerdin, klockare i Alanäset köper slagvatten för 12 riksdaler, 1 lispund lin för 10 riksdaler, $\frac{1}{4}$ tunna salt för 4 riksdaler och 25 öre och en halsduk "af Levantin" för 88 öre.

I juni 1865 köper Anders Morin mesost för 3 riksdaler och $18\frac{1}{2}$ pund smör för 12 riksdaler och 25 öre. Han köper också rock och byxa av vadmal för 12 riksdaler.

Johan Näslund i Havsnäs köper i januari 1864 en tunna sill för 34 riksdaler, en kanna vin för 3 riksdaler och 1 lispund torrfisk för 3 riksdaler och 50 öre.

Isak Hansson, torpare i Järvsands, är kaffedrickare. Han köper kaffe flera gånger, och för 1 pund kaffe betalar han 75 öre.

Sin skuld till Mikael Blom avbetalar han till en del genom 9 dagsverken i sjösänkningen - 9 riksdaler. Detta skedde år 1867.

I slutet av huvudboken har Mikael Blom antecknat namnen på sina kor, och - som han skriver - "på hvad tid hvar och en Ko varit med Oxen."

Korna heter Gullstrand, Äppelblom, Lövros, Rölin, Gullsi, Ängelstjärna, Löcke och Lejon.

Vaccinatörer och sockenapotekare.

1843 11/6.

I kapellet fanns varken vaccinationsföreståndare eller vaccinator. Bonden och sexmannen Erik Dahln i Havsnäs åtog sig på församlingens begäran att bli vaccinationsföreståndare. Till vaccinator valdes f.d. sockenskrivaren Per Nord i Lillviken. Ersättningen bestämdes till 8 skillingar banko för varje barn som vaccinerades. Nord skulle också "journaler över vaccineringen ordentligen föra".

1852 27/6.

Med tanke på den nu i länet härjande nervfebern vidtalades och lovades sockenapotekaren Mikael Blom i Havsnäs att genast rekvirera och tillhandahålla kapellborna kräpplver och feberstillande salmiakpulver.

Sockenapotekare kontingborgaren Mikael Blom Hä 43.

1855 17/6.

Vaccinationsföreståndarebefattningen överflyttades från kyrkovärden Lars olofsson i Siljeåsen till bonden Olof Johansson i Alanäset.

1857 14/7.

P. Nord i Lillviken avlade sig vaccinatorskapet och valdes i hans ställe till vaccinator församlingens klockare Erik Gärden.

1848 4/6.

I stället för vaccinationsföreståndaren Erik Olsson i Havsnäs valdes bonden Lars Olsson i Siljeåsen till samma befattning.

1858 6/6.

I anseende till sockenapotekets avlägsenhet från kyrkan yppades fråga om dess förflyttande till Alanäs by, men som ordnandet av denna angelägenhet syntes böra i första hand bero på sockennäm-

dens förslag överlämnades åt densamma att sådant avgiva, varefter församlingen ville sitt beslut i saken fatta.

1858 25/7.

Sedan sockennämnden beslutat att s.k. sockenapoteket skulle inrättas i Alanäs kyrkby, där de för människosjukdomar mest brukliga medikamenter, som utan läkares särskilda föreskrift kunna och få användas, vore för församlingen att tillgå och föreslaget att till grundfond för inköp av medikamenter för detsamma skulle av församlingen tillskjutas en riksdaler riksmünt per rök, hemställdes nu, på begäran av berörde nämnds ordförande, huruvida församlingen ville sådan bevillning sig åtaga, varpå församlingen till svar avgav, att den funne den beslutade inrättningen av behovet påkallad och förklarade sig villige att öka det föreslagna sammanskottet till en riksdaler 50 öre per rök. - På därom av församlingen gjord anhållan åtog sig undertecknad kapellpredikant att för det sålunda uppkommande apoteket och så fort det ske kunde sedan det blivit till mig avlämnat, anskaffa, jämte de nödvändigaste inventarier, ovannämnde medikamenter för att sedan främgent, under den tid jag kommer att inom Alanäs kvarbo, dessa medikamenter mot skälig betalning församlingsborna tillhandahålla. Utfästade jag mig därjämte att, i händelse av avflyttning från orten, till församlingen återbära antingen de anförtrödda medlen eller deras värde i inventarier och medikamenter efter inköpspris med tillägg av transportkostnader.

Hjälpte inte medicinen så kanske det hjälpte med böner.

1845
Januari 20

Nota

1. Vänlig fads Käft hur	12
8. Loc Gatt god.	12
4. Loc Salt gitter.	5
2. Loc Majstar Rot.	6
2. Loc Jentiana.	6
2. Loc Angelika.	4
2. Loc Legerbär	
2. Sum fra Linolja	
1. Sum fra Jernolja	
1. Loc Confort.	
1. Loc Liniment.	
2. Loc Sker i affra, men om	
den iaka sker, sa begäres	
1. Sum fra skerolja	2. P-N

J. m. 5 P. R. S.

Hjälpte inte medecinen så kanske det hjälpte med böner.

~~Red~~

Efter Jesu Kristi födelse Lät Herrn Gud Blodet rinna
 efter oss till Guds faders hus. Men nu uppenbarar Jesu Kristi
 blod Lät Herrn Gud Blodet stanna och stå på
 som berg och stäng för oss
 som du din flyge för oss och värkhet. Rätt fel
 för oss och stas som är upp till 3 handa stäng
 vi göra här göra vänd göra ias stäng ställa
 dig uppenbar i för där ingen orsak uppenbar ias stäng
 vi ias stäng ställa ias stäng ias stäng ias stäng
 ias stäng ställa ias stäng ias stäng ias stäng
 och stäng ställa ias stäng ias stäng ias stäng
 du eller ias stäng ias stäng ias stäng

[Faint signature or stamp]

Jesus gäst: sig utt efter en väg der möter han
 I gressen Lund skattnögen faste Jesus vi skall gå
 i Bondegård och Bräcka ben och sträka sen
 och blanda blod dit skall ni intill i v fager Jesus
 jag skall ställa dig ned och nor elite gästommar
 bor du din flyge gäst och värkset, ränsl
 fort och stas som är of atop I handa stas
 vi gressen hära gress vana gress jag skall ställa
 dig upp i en fjärdär ingen orar upp i en ödelägen
 v jag stas stas stas stas stas stas stas stas
 jag stas stas stas stas stas stas stas stas
 och fjärran tala och stas stas stas stas stas
 du eller jag ymont I ymont I ymont I ymont

I ymont I ymont I ymont I ymont

184
 1. m. mägdat till rökkan de af neobis sin

Liniment felfwa

en Butelje flen oga
 Toi Buteljer flen oga
 1 1/2 Butelje Slagvatten
 en Butelje eter per tin
 eller 4 hock Mann fart
5 ynn frur Linimentum

Grä felfwa

Forst af gammalt Ivin ifter och af gratt
gratt spafvel och af griek filfwer.

1845
Januari 20

Nota

- 1. Wänlig fads Häjth kur 18
- 3. Loc Galtgerod 12
- 4. Loc Salltjutter 12
- 2. Loc Majsthar Rot 5
- 2. Loc Jentiana 6
- 2. Loc Angelika 6
- 2. Loc Loger bär 4
- 2. Sumfra Linolja
- 1. Sumfra Stenolja
- 1. Loc Confort
- 1. Loc Liniment
- 2. Loc Sker fäffra, men om
den iaka fäffra, sa begäres
- 1. Sum fra Sker olja 2 PEN

J. m. 5 PEN Rgs

Enkel Läre beskrifning för var iehandel
Läke medel för Folk och Beshaf

För Stämman

Men hur Stämman Sallet skall bränna genom Tre
guds Faders Namn gud fader gud son och den helige and
Skall dätt blifva gott i jern

För Nät

En dempade messing ^{nät} och stempade Satter glas
Sonen man som går till Söngf vett vett och
vett nar orätt han Skall bränna i helvetes g lott
genom Tre guds faders namn gud fader gud son och den helige
Skall dätt blifva gott i jern

För arm. fläsk

Armen Hög prä en tjuve mätt sin gult lufva
jerna Moder ymfru maria gaf i jesum ett Linné all
han skulle Armen benete och han banel kufva och
hanve banel spott och or men till helvetes för yerna
Tre gud faders namn Gud fader gud son och den
Helige and Skall dätt blifva gott i jern

Jon Sjulsson, hättgetare

Debet

M. Blom, Hafsökset

Enkel Läre beskrifning för var i skolan
lärt medel för Folk och Budske

För Hämman

Men har Hämman Lätt skall bränna genom tre
guds faders namn gud fader gud son och den helige and
Skall datt blifva gott i jern

För Hämman

Men dempade mesfing^{nåd} och stjern^{nåd} och glas
Solen man som gott till Hingf vill datt
villnar orätt han skall bränna i helvete i jern
genom tre guds faders namn gud fader gud son och den helige
Skall datt blifva gott i jern

För om. Hingf

Men Hingf på en tufve mätt sin gull lufva
rijsa Moder ymfru maria gaf i jern ett Hingf att
han skulle bränna bränte och han bant lufva och
han bant Hingf och om man till helvete för jern
tre gud faders namn gud fader gud son och den
helige and Skall datt blifva gott i jern

Jon Sjulsson, hästgetare

Debet

M. Blom, Hafsnäset

1863

April. An på lön 5:-

4 but slagvatten á 2:25 9:-

1 " " 2:25

1 " " 2:25

1 " Doktörens halsdr. 3:50

Juli på lön bekommit 5:-

Okt 11 " " " 5:-

Nov	för en valp	1:-
-----	-------------	-----

Dec ett par belingar 1:-

6 pund koksalt 0:25

arfvoide för ett hästskreatur 1:53

Summa 36 riksdaler 78 öre riksmünt

1 en någont lit iorkan de af nedsifin
Lenimint falfwa

en Butelje flen olja

2 Buteljer Benolja

1 1/2 Butelje Hög vatten

en Butelje Ser-pur tire

eller 4 loeb Mann fart

5 gunfrur Leni vartun

Grin falfwa

Forst af gammalt Ivin ifter och af gratts
gratt spavvel och af gwick silpver.

"Jesu blod."

1. I Jesu namn uppå Jesu Kristi kors lät Gud blodet rinna

efter människa.

Jesu Kristi blod i vägen fram hvar
Jesu Kristi blod i vägen fram hvar
Jesu Kristi blod i vägen fram hvar
Jesu Kristi blod i vägen fram hvar
Jesu Kristi blod i vägen fram hvar
Jesu Kristi blod i vägen fram hvar
Jesu Kristi blod i vägen fram hvar
Jesu Kristi blod i vägen fram hvar
Jesu Kristi blod i vägen fram hvar
Jesu Kristi blod i vägen fram hvar

Skall elskat blifva godt i syn

För Blod Stagnering

Uppå Jesu Kristi kors lät Gud blodet rinna efter
Människans sinne men nu lät Gud blodet
Stanna flöt i Jesu namn

Ennå ett blod Stagnering att Lära
Jesu Egen bön till gäddor i milt fullt blod

Kedel mot host hos vuxen person.

högst 6 kaker eller tabletter.

Kondensosfat -kaker.

Saltsyra (klorvätesyra) för kreatur, vilka har värk i benen, samt smärta
vid rörelse, även bra för törnångfall.

"Stä blod."

1. I Jesu namn uppå Jesu Kristi kors lät Gud blodet rinna efter människors sinne.

Men nu låter Gud blodet stanna i det treenige Gud Faders namn.

Fader, Son och Helige And; stanna, blod, i Jesu namn!

2. Du blod, stanna, såsom vatten stanna för Israels barn, då de gingo över Jordanfloden.

Det är så sant, som jungfru Maria var Jesu moder.

Och nu, blod, står du!

Medel mot gubbsjukan.

1 del fjäll-eller myrris (har blå stora bär)

1 liten del Vänderot

1 del bark av tived

Allt kokas ihop.

Mikael Blom född 1793 26/1, död 1884 21/12.

Gammel-Blommen

Medel mot hosta hos vuxen person

högst 6 kakor eller tabletter.

Kondelinfosfat -kakor.

Saltsyra (klorvätesyra) för kreatur, vilka har värk i benen, samt smällar vid rörelse, även bra för törmångfall.

Mikael Blom född 1793 28/1, död 1884 21/12

Gammel-Blommen

Ha 43.